

Sygn. akt XXVIII C 1489/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Bircka

Protokolant: Ewa Leszczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 października 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa ***K. S., J. S. (1), E. S. i J. S. (2)***

przeciwko ***(...) Bank (...) z siedzibą w W.***

o ustalenie i o zapłatę ewentualnie o ustalenie i o zapłatę

I. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...), zawarta w dniu 03 października 2008 roku pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym strony pozwanej – (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W., jest nieważna w całości;

II. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) z siedzibą w W. na rzecz powodów K. S. i J. S. (1) do ich majątku wspólnego kwotę 516 645,92 zł (pięćset szesnaście tysięcy sześćset czterdzieści pięć złotych i dziewięćdziesiąt dwa grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 16 września 2021 roku do dnia zapłaty z tym, że spełnienie tego świadczenia powinno nastąpić za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów K. S. i J. S. (1) stronie pozwanej (...) Bank (...) z siedzibą w W. kwoty 640 000 zł (sześćset czterdzieści tysięcy złotych) albo zabezpieczeniem roszczenia strony pozwanej o zapłatę tej kwoty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów K. S., J. S. (1), E. S. i J. S. (2) kwotę 11 966 zł (jedenaście tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 1489/21

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 19 listopada 2021 roku

W pozwie, wniesionym w dniu 08 kwietnia 2021 roku (k. 64 – data nadania przesyłki poleconej), powodowie K. S., J. S. (1), E. S. i J. S. (2) domagali się ustalenia na ich rzecz przeciwko (...) Bank (...) z siedzibą w W., działającemu przez (...) Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w W. (dalej jako: „(...) Bank (...) z siedzibą w W.”), nieważności w całości umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 03 października 2008 roku.

Ewentualnie – w przypadku niestwierdzenia nieważności umowy w całości – powodowie wniesli o ustalenie na ich rzecz przeciwko stronie pozwanej, że nie wiążą ich postanowienia: § 2 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 03 października 2008 roku, § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 i § 13 ust. 7 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...).

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od strony pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że ich stanowisko odnośnie nieważności Umowy kredytu opiera się na uznaniu niektórych jej postanowień – tj. § 2 pkt 1 Umowy oraz § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 oraz § 13 ust. 7 Regulaminu – za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Podali, że postanowienia te cechują się rażącym brakiem jednoznaczności, mają charakter blankietowy i pozwalają na arbitralne ustalenie cen kupna i sprzedaży walut. W ten sposób naruszona została zasada równowagi kontraktowej. To zaś w sposób bezpośredni świadczy o sprzeczności postanowień Umowy z dobrymi obyczajami, jak również o rażącym naruszeniu interesów powodów. Zarzucili, że skoro kwestionowane postanowienia umowne nie wiążą ich od chwili zawarcia Umowy, to bez znaczenia jest jak Bank wykonywał te postanowienia, a więc jak ustalał kursy przyjęte do obliczania kwoty kredytu oraz wysokości poszczególnych rat. Wobec abuzywności Umowa nie zawiera bowiem jakichkolwiek postanowień pozwalających w ogóle na ustalenie salda kredytu we frankach szwajcarskich i przeliczenia miesięcznych rat uiszczanych w PLN na walutę obcą. Dodali, że prawo europejskie zasadniczo stoi na przeszkodzie wypełnianiu luki powstałej w Umowie po usunięciu klauzul niedozwolonych. Wobec tego, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia, występujących w Umowie klauzul niedozwolonych, jakimikolwiek przepisami krajowymi i niezbędna staje się ocena konieczności unieważnienia przedmiotowej Umowy w całości. Podnieśli, że bez usuniętych klauzul Umowa nie może być wykonywana i nie wiąże stron w całości.

Kolejno powodowie wskazali, że przedmiotowa Umowa powinna zostać uznana za nieważną z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) oraz zarzucili, że Umowa ta nie spełnia, określonego w art. 69 Prawa bankowego, wymogu obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu. Podali, że nie doszło do uzgodnienia wysokości ich świadczenia. Dodali, że dalsze trwanie Umowy byłoby dla nich szkodliwe oraz że mają interes prawny w żądaniu ustalenia (k. 3 – 19 – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) Bank (...) z siedzibą w W. w pierwszej kolejności podniosła zarzut błędnego ustalenia wartości przedmiotu sporu, wskazując, że wartość przedmiotu sporu powinna zostać ustalona jako różnica pomiędzy wypłaconą powodom kwotą, tj. 640 000 zł, a sumą spłaconych przez nich rat kapitałowo – odsetkowych, tj. 510 245,92 zł. Kolejno strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych. Podniosła zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powodów.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, pozwany Bank wskazał, że powodowie złożyli wniosek o przyznanie im kredytu indeksowanego do waluty CHF i złożyli Bankowi „Oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”, stanowiące załącznik do tego wniosku. Następnie odebrali pozytywną decyzję kredytową, wydaną przez Bank i w dniu 03 października 2008 roku strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny. Pozwany Bank dodał, że od 2009 roku istniała możliwość zmiany sposobu spłaty kredytu poprzez zmianę waluty spłaty kredytu. Podał, że w obowiązującym od kwietnia 2009 roku § 15 ust. 8 Regulaminu wskazano, że kursy walut obcych ustalane są przy uwzględnieniu: średnich kursów walut ogłaszanych przez NBP, bieżącej sytuacji na rynku walutowym, aktualnej pozycji walutowej banku, przewidywań kierunku zmiany kursów oraz że zasady te były stosowane jednolicie względem wszystkich klientów. Ponadto zarzucił, że powodowie nie mają interesu prawnego w zakresie powództwa o ustalenie, skoro mogą zgłosić roszczenie dalej idące.

Kolejno pozwany Bank podniósł, że brak jest podstaw do kwestionowania ważności przedmiotowej Umowy, która nie jest sprzeczna z art. 69 prawa bankowego. Podał, że dopuszczalność i zgodność z prawem kredytów odniesionych do waluty obcej potwierdził ustawodawca w tzw. ustawie antyspreadowej z dnia 29 lipca 2011 roku. Dodał, że nie można twierdzić o naruszeniu zasady nominalizmu, zasady oznaczoności świadczenia czy też o zastrzeżeniu obowiązku

zwrotu kapitału w kwocie wyższej niż określona w umowie. Podał, że postanowienia Umowy nie są sprzeczne z art. 353¹ k.c. ani z zasadami współżycia społecznego.

Odnosząc się do zarzutów dotyczących abuzywności postanowień Umowy, pozwany Bank podniósł m.in. że ewentualne uwzględnienie tych zarzutów nie skutkuje wyeliminowaniem z Umowy indeksacji jako takiej. Dodał, że stosowany przez niego kurs waluty był i jest kursem rynkowym oraz że brak jest możliwości unieważnienia Umowy lub przyjęcia konstrukcji kredytu złotowego oprocentowanego według stawki referencyjnej LIBOR 3M, gdyż istnieje możliwość dokonania przeliczeń walutowych przy użyciu średniego kursu NBP. Podniósł, że unieważnienie Umowy byłoby niekorzystne dla powodów, gdyż wiązałoby się ono z negatywnymi konsekwencjami ekonomicznymi.

W dalszej części uzasadnienia odpowiedzi na pozew strona pozwana wskazała, że w razie wzajemnego zwrotu świadczeń nie jest ona zobowiązana do zwrotu spłaconej już części kredytu, gdyż powodowie nadal są dłużnikami Banku i to w znacznych rozmiarach a w związku z tym Bank nie jest bezpodstawnie wzbogacony i żądanie zwrotu jakiegokolwiek kwoty jest bezzasadne (k. 78 – 102 – odpowiedź na pozew).

Pismem procesowym, datowanym na dzień 02 czerwca 2021 roku, zatytułowanym „Rozszerzenie powództwa”, powodowie oświadczyli, że rozszerzają powództwo w ten sposób, że wnoszą o zasądzenie łącznie (do tzw. „niepodzielnej ręki”) na rzecz K. S. oraz J. S. (1) od strony pozwanej kwoty 516 645,92 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 03 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczenia nienależnego spełnionego przez powodów na rzecz strony pozwanej w wyniku wykonania nieważnej Umowy,

ewentualnie, w przypadku niestwierdzenia nieważności umowy w całości, powodowie wnieśli o zasądzenie łącznie (do tzw. „niepodzielnej ręki”) na rzecz K. S. oraz J. S. (1) od strony pozwanej kwoty 143 378,22 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 03 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty, stanowiącej różnicę pomiędzy pobraną przez stronę pozwaną kwotą tytułem spłaty przez powodów kredytu, naliczoną z zastosowaniem niedozwolonych postanowień umownych, a kwotą należną obliczoną z wyłączeniem ich zastosowania.

W uzasadnieniu powyższego pisma powodowie wskazali, że w okresie od 30 września 2008 roku do dnia 19 kwietnia 2021 roku wpłacili stronie pozwanej łącznie kwotę 516 645,92 zł, w tym kwotę 510 245,92 zł tytułem rat kapitałowo – odsetkowych i kwotę 6 400 zł tytułem prowizji za udzielenie kredytu. Podali, że w przypadku stwierdzenia nieważności przedmiotowej Umowy, powodom przysługuje roszczenie o zwrot wszystkich spłaconych środków pieniężnych jako nienależne świadczenie na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Dodali, że wartość przedmiotu sporu stanowi wartość żądania ustalenia nieważności Umowy oraz wartość żądania zapłaty, tj. łącznie kwota 1 156 646 zł (k. 239 – 259 – pismo procesowe, zatytułowane „Rozszerzenie powództwa”).

Powodowie złożyli także pismo przygotowawcze, datowane na dzień 28 lipca 2021 roku, w którym ustosunkowali się do zarzutów i twierdzeń strony pozwanej, zawartych w odpowiedzi na pozew (k. 261 – 305 – pismo przygotowawcze powodów z dnia 28 lipca 2021 roku).

Ustosunkowując się do powyższych pism procesowych powodów, strona pozwana w pierwszej kolejności ponownie podniosła zarzut błędnego ustalenia wartości przedmiotu sporu i wniosła o sprawdzenie wartości przedmiotu sporu. Kolejno wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz odniosła się do zarzutów powodów, zawartych w piśmie, stanowiący rozszerzenie powództwa oraz w piśmie przygotowawczym z dnia 28 lipca 2021 roku (k. 354 – 363 – pismo procesowe strony pozwanej z dnia 06 października 2021 roku).

Na wniosek pełnomocnika powodów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Rzecznik Finansowy nadesłali do niniejszej sprawy pisemne oświadczenia, zawierające istotny pogląd w sprawie (k. 317 – 335, k. 338 – 352).

Na rozprawie w dniu 27 października 2021 roku, Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o sprawdzenie wartości przedmiotu sporu, uznając, iż została ona podana przez powodów w sposób prawidłowy – jako suma wartości przedmiotu sporu żądania o ustalenie nieważności Umowy (640 000 zł) oraz wartości przedmiotu sporu żądania

o zapłatę (516 645,92 zł). Na rozprawie tej – bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie – strony postępowania podtrzymały powyższe stanowiska procesowe w sprawie. Ponadto pełnomocnik strony pozwanej w jej imieniu zgłosił zarzut zatrzymania (k. 382 – 382v, k. 384v – protokół z rozprawy z dnia 27 października 2021 roku).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Małżonkowie K. i J. S. (1) podjęli decyzję o zakupie lokalu mieszkalnego, mającego służyć zaspokojeniu ich potrzeb mieszkaniowych. Nie mieli wystarczających środków finansowych na realizację tego celu, dlatego udali się do doradcy finansowego z firmy (...), aby dowiedzieć się, czy mają zdolność kredytową. Doradca poinformował ich, że nie mają zdolności kredytowej, aby otrzymać kredyt złotowy a jedyny kredyt, jaki mogą otrzymać, to kredyt indeksowany do franka szwajcarskiego (CHF), który byłby dla nich korzystny. Doradca przedstawił im w tabelkach, jak kształtowałyby się wysokość raty kredytowej przy kredycie złotówkowym i przy kredycie w CHF, wynikało z nich, że rata kredytu przy kredycie złotówkowym była wyższa. Ponadto zapewniał ich, że waluta CHF jest bezpieczna i stabilna a wahania kursu waluty CHF nie będą mieć zasadniczego wpływu na wysokość raty kredytowej.

(dowód: k. 383 – 385 – przesłuchanie powodów K. S. i J. S. (1))

Doradca kredytowy poinformował K. S. i J. S. (1), że aby otrzymać kredyt potrzebują dodatkowych współkredytobiorców. Dlatego zwrócili się oni o pomoc do rodziców J. E. S. oraz J. S. (2), którzy zgodzili się podpisać razem z nimi umowę kredytową.

(dowód: k. 385 – przesłuchanie powoda J. S. (2))

W dniu 07 sierpnia 2008 roku K. S. i J. S. (1) wypełnili, sporządzony na formularzu Banku, druk „Wniosku o kredyt hipoteczny”, który następnie został złożony do Banku. Jako wnioskowaną kwotę kredytu wpisano „640 000,00 PLN” a jako walutę kredytu z dwóch wariantów „PLN” i „CHF” zaznaczono kwadrat przy „CHF”. Jako cel kredytu zaznaczono „Zakup lokalu na rynku pierwotnym”. Okres kredytowania wynosić miał 480 miesięcy, kredyt miał być wypłacony jednorazowo.

W rubrykach „Dane Wnioskodawcy” i „Dane Współwnioskodawcy” wpisano, że K. S. ma wykształcenie wyższe oraz zatrudniona jest na stanowisku asystentki w dziale księgowości a J. S. (1) ma wykształcenie średnie oraz prowadzi działalność gospodarczą.

(dowód: k. 125 – 127 – kserokopia Wniosku o kredyt hipoteczny)

W tym samym dniu wniosek kredytowy na druku Banku wypełnili także rodzice J. E. i J. S. (2), wskazując identyczne jak powyżej dane dotyczące wnioskowanego kredytu.

W rubrykach „Dane Wnioskodawcy” i „Dane Współwnioskodawcy” wpisano, że E. S. ma wykształcenie średnie oraz zatrudniona jest na stanowisku specjalisty do spraw importu i eksportu a J. S. (2) ma wykształcenie średnie oraz zatrudniony jest w Instytucie Tele – i Radiotechnicznym na stanowisku specjalisty.

(dowód: k. 121 – 123 – kserokopia Wniosku o kredyt hipoteczny)

W tym samym dniu, 07 sierpnia 2008 roku, K. S., J. S. (1), E. S. i J. S. (2) podpisali, stanowiące załącznik do powyższych wniosków, sporządzone przez Bank na druku, „Oświadczenie Wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”.

W treści tego druku wskazano m.in. że wnioskodawca został zapoznany przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej a także iż jest świadomy, że ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt oraz że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku i na wysokość rat spłaty kredytu.

(dowód: k. 129 – kserokopia „Oświadczenia Wnioskodawcy związanego z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”)

Powyższe wnioski kredytowe zostały złożone do (...) S.A. Spółki Akcyjnej Oddział w Polsce z siedzibą w W. (dalej też jako: „Bank”).

(okoliczność bezsporna)

W dniu 11 sierpnia 2008 roku Bank wydał decyzję kredytową w przedmiocie powyższych wniosków kredytowych, określając jej warunki.

Wnioskodawcy w dniu 03 października 2008 roku potwierdzili własnymi podpisami, że zaakceptowali warunki tej decyzji kredytowej.

(dowód: k. 131 – kserokopia decyzji kredytowej z dnia 11 sierpnia 2008 roku)

W dniu 03 października 2008 roku K. S., J. S. (1), E. S. i J. S. (2) jako Kredytobiorcy oraz (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. podpisali, sporządzoną w dniu 30 września 2008 roku, Umowę o kredyt hipoteczny nr (...) (dalej też jako: „Umowa”).

Zgodnie z § 1 ust. 1 Umowy Bank miał udzielić Kredytobiorcy kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w Umowie, zaś Kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z kredytu na warunkach określonych w Umowie i Regulaminie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, opłatami, prowizjami i innymi kosztami w terminach spłaty określonych w Umowie.

Stosownie do § 2 ust. 1 Umowy Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji Kredytobiorcy kwotę w wysokości 640 000,00 zł, a kredyt miał być indeksowany do waluty obcej CHF. § 2 ust. 2 stanowił, że kredyt ma być przeznaczony na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym, zaś § 2 ust. 3 Umowy – że okres kredytowania miał wynosić 300 miesięcy. W myśl § 2 ust. 4 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się do zapłaty prowizji od udzielenia kredytu w wysokości 9 600,00 zł.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 Umowy kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia Umowy wynosiła 4,18000% w stosunku rocznym i która miała być ustalana jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży Banku w wysokości 1,25 punktów procentowych (p.p.). § 3 ust. 3 Umowy stanowił, że oprocentowanie kredytu miało ulegać zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF), przy czym szczegółowe zasady naliczenia odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasady zmiany oprocentowania określać miał Regulamin.

Stosownie do § 5 ust. 1 Umowy wypłata kredytu miała być realizowana jednorazowo. Natomiast spłata kredytu miała następować w miesięcznych ratach równych (§ 6 ust. 2 Umowy).

W § 7 Umowy ustanowiono zabezpieczenia spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami, wynikającymi z Umowy, w postaci: pierwszej hipoteki kaucyjnej do kwoty 1 280 000,00 zł, ustanowionej na rzecz Banku na nieruchomości, stanowiącej własność Kredytobiorców oraz cesji praw na rzecz Banku z polisy ubezpieczenia tej nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych. Do czasu ustanowienia wszystkich zabezpieczeń, a w szczególności hipoteki, Bank miał stosować podwyższoną marżę Banku o 1,30 p.p.

W § 15 ust. 1 Umowy wskazano, że w zakresie nieuregulowanym Umową zastosowanie mają postanowienia Regulaminu.

Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) stanowił jeden z załączników do Umowy.

(dowód: k. 46 – 51, k. 133 – 135v – kserokopie Umowy o kredyt hipoteczny o nr (...))

W § 4 ust. 1 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) (dalej jako „Regulamin”) wskazano, iż kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek Wnioskodawcy Bank miał udzielić kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej Wnioskodawca miał wnioskować o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem, iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Zgodnie z § 7 ust. 4 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu miała nastąpić w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosowany miał być kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu miało być wyrażane w walucie obcej i obliczane według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane miało być według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu Kredytobiorca miał otrzymywać listownie.

Stosownie do § 9 ust. 1 Regulaminu raty spłaty kredytu miały być pobierane z rachunku bankowego Kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w Umowie. Zgodnie z § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone miały być w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane z rachunku bankowego, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

W § 2 pkt 12 Regulaminu wskazano, że przez użyte w Regulaminie pojęcie „Tabela” rozumieć należy Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku.

Zgodnie z § 13 ust. 7 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana miała być w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku w momencie realizacji dyspozycji.

Stosownie do § 21 ust. 3 Regulaminu w przypadku postawienia kredytu indeksowanego do waluty obcej w stan wymagalności, Bank miał dokonać zamiany waluty kredytu na złote według kursu sprzedaży zgodnie z aktualną Tabelą obowiązującą w Banku.

(dowód: k. 52 – 61, k. 136 – 140v – kserokopie Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...))

W dniu podpisania powyższej Umowy Kredytobiorcy podpisali także sporządzone na druku Banku „Oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką”, w który poświadczyli m.in., że zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej a także są świadomi, że ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt oraz że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku i na wysokość rat spłaty kredytu.

(dowód: k. 142 – kserokopia „Oświadczenia kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką”)

W wykonaniu powyższej Umowy Bank wypłacił Kredytobiorcom jednorazowo w dniu 22 października 2008 roku kwotę 640 000,00 zł, przeliczając jednocześnie tę kwotę na kwotę zadłużenia, wynoszącą 265 472,04 CHF zgodnie z kursem CHF, wynoszącym 1 CHF = 2,4108 PLN.

(dowód: k. 248 – poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia zaświadczenia Banku z dnia 20 kwietnia 2021 roku)

W okresie od dnia 30 września 2008 roku do dnia 19 kwietnia 2021 roku K. S. i J. S. (1) wpłacili Bankowi tytułem prowizji od udzielonego kredytu kwotę 6 400,00 zł oraz tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych łącznie kwotę 510 245,92 zł.

(dowód: k. 248 - 259 – poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia zaświadczenia Banku z dnia 20 kwietnia 2021 roku; k. 385 – przesłuchanie powodów J. S. (2) i E. S.)

Środki pieniężne pochodzące z w/w kredytu zostały w całości wykorzystane przez K. S. i J. S. (1) na zakup lokalu mieszkalnego, który służy zaspokojeniu ich potrzeb mieszkaniowych.

W chwili zawierania Umowy J. S. (1) prowadził działalność gospodarczą – agencję reklamową – która nie była zarejestrowana na kredytowanej nieruchomości a środki pochodzące z kredytu nie były wykorzystane na tę działalność.

(dowód: k. 383v, k. 384v – przesłuchanie powodów K. S. i J. S. (1))

(...) Bank (...) z siedzibą w W. jest następcą prawnym Banku, z którym Kredytobiorcy zawarli w/w Umowę.

(okoliczność bezsporna)

Pismem z dnia 23 marca 2021 roku Kredytobiorcy wezwali Bank do polubownego rozliczenia się z Umowy w związku z jej nieważnością w terminie 7 dni od daty doręczenia tego wezwania lub do przystąpienia do podjęcia próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sprawy.

Powyższe wezwanie zostało odebrane przez Bank w dniu 26 marca 2021 roku.

(dowód: k. 30 - 43 – kserokopie wezwania z dnia 23 marca 2021 roku do polubownego rozliczenia nieważnej umowy wraz z dowodem nadania listem poleconym z numerem przesyłki oraz ze śledzeniem przesyłki poleconej)

W odpowiedzi na powyższe wezwanie, Bank w piśmie z dnia 27 marca 2021 roku wskazał, że kwestionuje wszystkie zarzuty i roszczenia przedstawione w tym wezwaniu.

(dowód: k. 44 – 45v – kserokopia pisma Banku z dnia 27 marca 2021 roku)

Zarówno w chwili zawierania powyższej Umowy jak i w chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie K. S. i J. S. (1) byli małżeństwem. Nie zawierali umów majątkowych małżeńskich.

Wszystkie wpłaty na rzecz Banku na podstawie powyższej Umowy dokonane zostały wyłącznie przez K. S. i J. S. (1).

(dowód: k. 308 – odpis skrócony aktu małżeństwa; k. 383v, k. 384v – przesłuchanie powodów K. S. i J. S. (1); k. 385 – przesłuchanie powodów J. S. (1) i E. S.)

Na rozprawie w dniu 27 października 2021 roku w obecności wszystkich Kredytobiorców pełnomocnik Banku, posiadający pełnomocnictwo do składania w imieniu Banku oświadczeń o skorzystaniu przez Bank z prawa zatrzymania, podniósł zarzut zatrzymania, wskazując, że Bankowi przysługuje wobec Kredytobiorców zwrot świadczenia w wysokości wypłaconego kredytu, tj. kwoty 640 000 zł.

(dowód: k. 382v – protokół z rozprawy z dnia 27 października 2021 roku)

Do chwili zamknięcia rozprawy Bank nie zapłacił K. S. i J. S. (1) żądanych przez nich kwot.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów, kserokopii dokumentów oraz z zeznań powodów. Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania

nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie kwestionowały także prawdziwości i autentyczności dokumentów złożonych w kserokopiach. Sąd nie znalazł także podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej.

Odnośnie dowodu z przesłuchania powodów, wskazać należy, iż w swoich zeznaniach zrelacjonowali oni przebieg zdarzeń związanych z zawarciem Umowy o kredyt, akcentując, że zapewniano ich, że waluta CHF jest stabilna oraz że przedstawiono im tylko jedną ofertę kredytową. Oceniając zeznania powodów, Sąd miał na uwadze, że są oni bezpośrednio zainteresowani korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Jednakże – mając na uwadze treść ich zeznań oraz okoliczność, że w większości znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów – Sąd ocenił je jako wiarygodne, logiczne i rzeczowe.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.).

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z opinii biegłego sądowego, zgłoszony w pkt 3 pism procesowych powodów z dnia 02 czerwca 2021 roku (k. 240) oraz z zeznań świadka A. S., zgłoszony w pkt 5 odpowiedzi na pozew (k. 79 – 79v).

Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie miało znaczenia, czy pozwany Bank posiadał jakieś wewnętrzne regulacje dotyczące sposobu ustalania kursów waluty w Tabeli kursowej, skoro poza sporem było, iż ani w Umowie ani w Regulaminie ustalenia takie nie zostały zawarte, a więc brak było w tym zakresie ustaleń wiążących strony postępowania. W niniejszej sprawie istotna była treść łączącej strony Umowy, a nie mechanizmy finansowe dotyczące udzielonego kredytu, stosowane przez pozwany Bank. Ponadto Sąd miał na uwadze, iż świadek A. S. nie brał udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodami, a więc jego zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, ustalenia te zaś nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie zaś dowodu z opinii biegłego sądowego, to – wobec oceny przedmiotowej Umowy dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tym dowodem, nie miały także istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Dodać należy przy tym, iż same kwoty wpłat dokonanych przez powodów na rzecz strony pozwanej na podstawie spornej Umowy mogły zostać ustalone na podstawie niekwestionowanego przez obie strony postępowania dokumentu w postaci zaświadczenia, wystawionego przez pozwany Bank.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości co do żądań głównych o ustalenie, że Umowa o kredyt hipoteczny nr (...), zawarta w dniu 03 października 2008 roku, jest nieważna oraz o zasądzenie od strony pozwanej łącznie na rzecz powodów K. S. i J. S. (1) kwoty 516 645,92 zł. Żądanie główne zostało zaś oddalone w niewielkim zakresie, dotyczącym części roszczenia odsetkowego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd w ogóle nie orzekał w przedmiocie żądań ewentualnych.

Powodowie oparli sformułowane w pozwie żądania główne o zarzut nieważności Umowy kredytu, zawartej przez nich z poprzednikiem prawnym strony pozwanej (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W..

Przechodząc do analizy powyższego zarzutu, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż do przedmiotowej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z

odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa o kredyt hipoteczny została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt indeksowany lub denominowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek indeksacji lub denominacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został indeksowany lub denominowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został indeksowany lub denominowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodom w walucie polskiej i w takiej też walucie powodomie spłacali raty kapitałowo – odsetkowe z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym. Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w § 7 Umowy w PLN. Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Postanowienia Regulaminu, stanowiącego integralną część spornej Umowy, także przemawiają za przyjęciem, że kredyt udzielony powodom był kredytem złotowym. Wskazano w nim m.in. że kredyt udzielany jest w złotych (§ 4 ust. 1). Stosownie zaś do § 21 ust. 3 Regulaminu w przypadku postawienia kredytu indeksowanego do waluty obcej w stan wymagalności, Bank miał dokonać zamiany waluty kredytu na złote według kursu sprzedaży zgodnie z aktualną Tabelą obowiązującą w Banku. Ponadto zgodnie z § 17 Regulaminu suma zabezpieczeń miała być wyrażona w PLN. Powyższe postanowienia Regulaminu również potwierdzają, że zawarty w umowie mechanizm indeksacji nie spowodował, że kredyt ten stał się kredytem stricte walutowym.

Zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu – przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu CHF.

Zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku, tzw. „ustawy antyspreadowej”, dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany do waluty obcej przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do ustalenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 UPrB).

W ocenie Sądu, samo wprowadzenie do Umowy postanowień przewidujących mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i 2 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwany Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach, tworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż niezasadny okazał się zarzut powodów dotyczący naruszenia art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe.

Powodowie podnieśli, że w spornej Umowie nie doszło do uzgodnienia wysokości ich świadczenia.

Odnosząc się do tego zarzutu, wskazać należy, iż przedmiotowa Umowa w § 2 ust. 1 przewidywała, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji Kredytobiorców kwotę w wysokości 640 000 zł oraz że kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF. Zgodnie natomiast z § 7 ust. 4 zdanie pierwsze Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu miała nastąpić w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. Stosownie do § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone miały być w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane z rachunku bankowego, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt miał zostać wypłacony w złotych polskich, indeksowany kursem innej waluty – CHF. Natomiast z walutą CHF powiązana była inna stopa referencyjna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR. Kwota wypłacona powodom w PLN zgodnie z Umową w momencie wypłaty środków

z kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF określonego w Tabeli obowiązującej w Banku. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zaś być ustalana z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

Mając na uwadze treść powyższych postanowień umownych, stwierdzić należało, iż w Umowie strony uzgodniły, że saldo kredytu będzie określone w CHF, tj. że wartość wypłaconej w PLN kwoty zostanie przeliczona na CHF według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu, natomiast do ustalenia wysokości spłacanych rat kredytu zastosowanie miał mieć kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Wbrew zatem twierdzeniom powodów w przedmiotowej Umowie co do zasady określone zostało ich świadczenie, tj. sposób jego ustalenia.

Podkreślić należy także, iż przedmiotowa Umowa o kredyt nie była sprzeczna z obowiązującym do 23 stycznia 2009 roku brzmieniem art. 358 § 1 k.c., który wskazywał, że z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. Wyjątek taki przewidywały zaś przepisy ustawy Prawo dewizowe. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 18 ustawy Prawo dewizowe z dnia 27 lipca 2002 roku (Dz.U z 2002 roku, Nr 141, poz. 1178 z późn. zm.), w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia Umowy, obrotem wartościami dewizowymi w kraju jest zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywanie takich umów lub czynności. Stosownie do art. 3 ust. 3 cytowanej ustawy ograniczeń określonych w art. 9 [w dokonywaniu obrotu dewizowego z zagranicą oraz obrotu wartościami dewizowymi w kraju] nie stosuje się do obrotu dewizowego, o ile jedną z jego stron jest bank lub inna instytucja finansowa, prowadząca działalność pod nadzorem władz nadzorczych, uprawnionych, na podstawie odrębnych przepisów, do sprawowania nadzoru nad określonymi instytucjami finansowymi. Stwierdzić należało zatem, iż w odniesieniu do banków zachodził ustawowy wyjątek od zasady walutowości, a więc banki nie potrzebowały zezwolenia dewizowego na dokonywanie czynności związanych z obrotem dewizowym, w tym czynności związanych z rozliczeniami w walucie obcej.

Ponadto dodać należy, iż w chwili zawierania przedmiotowej Umowy obowiązywał już art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W tym wypadku waloryzacja następowała przez odesłanie do wartości obcej waluty (CHF) celem ustalenia wysokości świadczenia w PLN (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19; Z. Ofiarski: Komentarz do art. 69 ustawy Prawo bankowe, system Informacji Prawnej LEX).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż w oparciu o zasadę swobody umów dopuszczalne było umówienie się przez strony stosunku zobowiązaniowego na dokonanie waloryzacji poprzez odesłanie do waluty CHF. Na tej samej zasadzie dopuszczalne było zastosowanie kursu kupna waluty do przeliczenia wysokości wypłacanego kredytu zaś kursu sprzedaży waluty do przeliczenia wysokości rat kapitałowo – odsetkowych. Inną kwestią jest natomiast pozostawienie wyłącznie jednej ze stron umowy określenia wysokości tych kursów – o czym będzie mowa niżej.

Kolejno, odnosząc się do zarzutu powodów, iż przedmiotowa Umowa jest nieważna jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.), wskazać należy, że w ocenie Sądu, zarzut ten okazał się niezasadny. Ustalenie nieważności czynności prawnej z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego może nastąpić bowiem jedynie w wyjątkowych wypadkach. To zatem na powodach spoczywał ciężar udowodnienia, że taki wyjątkowy wypadek miał miejsce w niniejszej sprawie. Natomiast w niniejszym postępowaniu powodowie nie wykazali, aby zaistniały wyjątkowe okoliczności np. aby strona pozwana wykorzystywała nieporadność powodów lub ich przymusowe położenie. Wobec tego, stwierdzić należało, iż zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie. Dodać również należy, iż powodowie nie wyartykułowali konkretnych zasad współżycia społecznego, z którymi sporna Umowa byłaby sprzeczna.

Wprawdzie przedmiotowej Umowy nie można było uznać za nieważną z wyżej wymienionych powodów, jednakże w ocenie Sądu Umowa ta jest nieważna z innej przyczyny, tj. z tego powodu, że jej postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji – w zakresie, w jakim odsyłają do kursów waluty ustalanych jednostronnie przez Bank w Tabelach kursowych – naruszają granice swobody umów, gdyż sprzeczne są z naturą stosunku zobowiązaniowego. Przy czym – jak już wyżej wskazano – samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej Umowy, określające mechanizm indeksacji naruszają granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiał się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotę umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiem tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Tabeli kursów walut obcych, dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej żadnymi postanowieniami umownymi zmiany wysokości świadczenia.

Cytowane wyżej postanowienia § 7 ust. 4 oraz § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu, określające zasady wypłaty i spłaty kredytu w walucie PLN, odsyłały do Tabel kursowych Banku. Wskazać należy, iż wprawdzie w § 2 pkt 12 Regulaminu wyjaśniono, że przez użyte w nim pojęcie „Tabela” rozumieć należy Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku, jednakże w żadnym postanowieniu Umowy lub Regulaminu w ogóle nie określono zasad, którymi Bank miałby kierować się, ustalając kursy walut w tworzonej przez siebie Tabeli kursów ani też nie wskazano żadnych granic w tym zakresie. Nie było zatem wiadomo, jakimi kryteriami pozwany Bank kierował się, ustalając własne kursy w tworzonej przez siebie Tabeli. Druga strona umowy (Kredytobiorcy) nie miała więc możliwości zweryfikowania tego, czy kursy walut zostały ustalone przez Bank zgodnie z zasadami, skoro zasady te nie zostały w ogóle sformułowane ani w Umowie ani w Regulaminie ani też postanowienia Umowy nie odsyłały do żadnego dokumentu, który regulowałby tę kwestię. Kursy te mogły więc zostać ustalone przez Bank dowolnie i bez żadnych ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miały być zarówno kwota do wypłaty jak i wysokość podlegających spłacie rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez ustalenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w Tabeli mogła dokonywać w sposób

nieograniczony i dowolny określenia i zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie w ogóle Bankowi zapewniono taką możliwość.

Reasumując powyższe – w ocenie Sądu, postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia przez określenie kursu waluty, będącego podstawą przeliczeń, dokonywanych na podstawie Umowy – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., gdyż naruszają granice swobody umów.

Skoro przedmiotowa Umowa sprzeczna jest z ustawą, tj. z art. 353¹ k.c., to stwierdzić należało, iż wypełniona została dyspozycja art. 58 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu, brak jest zaś takich przepisów ustawy, którymi można by zastąpić postanowienia dotyczące indeksacji.

Stosownie natomiast do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając powyższe na uwadze, ustalić należało, czy przedmiotowa Umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłaby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych, dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości. Przy czym, w ocenie Sądu, sprzeczność z ustawą postanowień, odsyłających do – tworzonej jednostronnie przez Bank – Tabeli kursów walut obcych, prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji, gdyż bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy.

Dodać również należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Tabel kursowych nie ma znaczenia dla oceny ważności tej Umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powodów zarzuty dotyczące abuzywności w/w postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie byłaby nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powodów. Przy czym – z niżej podanych względów – abuzywność ta prowadzi w konsekwencji do nieważności całej Umowy.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie w/w przesłanki określone w powołanym przepisie, pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli kursów walut obcych, za klauzule abuzywne.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że poprzednik prawny pozwanego Banku zawarł przedmiotową Umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.), natomiast powodowie zawarli ją jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Środki pochodzące z kredytu miały zostać przeznaczone – i faktycznie zostały przeznaczone – na zakup lokalu mieszkalnego służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów K. S. i J. S. (1). Wprawdzie powód J. S. (1) w chwili zawierania Umowy prowadził działalność gospodarczą – agencję reklamową, jednakże środki pieniężne pochodzące z kredytu nie zostały przeznaczone na tę działalność, która nie była również ani prowadzona ani zarejestrowana na kredytowanej nieruchomości. Ponadto status powodów jako konsumentów nie był kwestionowany przez pozwanego Bank.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nim indywidualnie uzgodnione bądź że mieli oni realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż sporne postanowienia stanowią główny przedmiot umowy (por. m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku w sprawie V CSK 382/18 i w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/15 oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 marca 2019 roku w sprawie D. C-118/17 i w wyroku z 12 lutego 2014 roku w sprawie K. C.-26/13 oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19). W związku z tym ustalić należało, czy sformułowane zostały one w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu, postanowienia te nie spełniają tego kryterium. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie było bowiem możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu w CHF oraz kwoty spłaty w CHF bez odniesienia do Tabeli kursów walut obcych, tworzonej jednostronnie przez Bank. Przy czym – o czym była już mowa wyżej – kryteria, w oparciu o które Bank ustalał kursy walut, nie zostały w ogóle określone, nie wskazano także żadnej górnej granicy kursów ustalanych jednostronnie przez Bank.

Ponadto w powołanym wyżej wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako: „Trybunał Sprawiedliwości” lub „TSUE”) w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i

językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze, rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodom przez pozwany Bank były wystarczające do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C-51/17 warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, co zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza zatem, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta. Ponadto w wyroku w sprawie C-609/16, wydanym w dniu 10 czerwca 2021 roku, TSUE potwierdził wyrażane już we wcześniejszych wyrokach stanowisko, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawęzić do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym. Ponieważ ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażania warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem, a więc wymóg przejrzystości ustanowiony w tej dyrektywie, musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok TSUE z dnia 03 marca 2020 roku w sprawie C#125/18).

Wskazać należy, że Sąd Apelacyjny w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby poprzednik prawny strony pozwanej sprostał powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciężący na nim obowiązek informacyjny, przedstawił w rzetelny sposób informację o tym, że mogą wystąpić znaczne wahania kursu waluty, do której kredyt indeksowano, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej. Nie przedstawiono w szczególności powodom – którzy nie uzyskiwali dochodów w walucie, do której kredyt indeksowano – symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Nie przedstawiono im także – znanych przecież przez Bank – wahań kursu CHF z ostatnich lat przed zawarciem Umowy. Przy czym wskazać należy, iż ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła żadnego dowodu na wykazanie faktu wywiązania się z obowiązku informacyjnego wobec powodów. Podkreślić należy, iż samo odebranie od powodów oświadczenia o tym, że są świadomi ryzyka kursowego, nie spełnia wymogu udzielenia rzetelnej i jasnej informacji w powyższym zakresie. Nie można uznać, że powodowie w oparciu o przedstawione im informacje mogli zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskali od Banku informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty CHF.

W ocenie Sądu, podpisanie przez powodów sporządzonych na formularzu Banku – a więc opracowanych przez stronę pozwaną – „Oświadczenia Wnioskodawcy związanego z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”, oraz „Oświadczenia kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką” samo przez się nie oznacza, że Bank wypełnił w sposób należyty obowiązek informacyjny. Udzielana Kredytobiorcy informacja o ryzyku kursowym powinna być jasna i zrozumiała dla niego. W taki też sposób powinien być mu przedstawiony, a w miarę potrzeby zobrazowany na przykładach (symulacjach, wykresach), mechanizm przeliczeniowy. Zawarte w powyższych formularzach informacje o ryzyku kursowym były bardzo ogólne, niepoparte żadnymi przykładami, obrazującymi w jaki sposób zmieniłaby się wysokość raty kredytowej oraz saldo zadłużenia na skutek wzrostu kursu waluty, do której kredyt był indeksowany.

Gdyby powodom rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to założyć można, iż nie zdecydowałiby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w

perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną – konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (por. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2019 roku w sprawie IV CSK 309/18).

Wobec uznania, że kwestionowane postanowienia umowne (§ 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu) odnosiły się do świadczenia głównego i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, możliwe było przejście do badania kolejnych przesłanek z art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Przez rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19). Ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 125/15 i z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17).

Sąd orzekający w niniejszym składzie w pełni podziela ugruntowany już w orzecznictwie pogląd, iż niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez Bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17). Ponadto zgodnie ze stanowiskiem TSUE, wyrażonym w wyroku z dnia 18 listopada 2021 roku w sprawie C-212/20, art. 5 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę. Natomiast kwestionowane postanowienia tych wymogów nie spełniają.

Dodać również należy, iż niewątpliwie dobre obyczaje narusza także całkowite i nieograniczone obciążenie konsumenta ryzykiem zmiany kursu walut (tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, że obciążenie powodów praktycznie nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz niepoinformowanie ich o konsekwencjach zawarcia umowy, godziło w ich interesy. Nie było ono przy tym uzasadnione usprawiedliwionymi interesami Banku. Dodatkowo sam mechanizm indeksacji, o czym była mowa wyżej, został przez pozwany Bank skonstruowany w sposób nieuczciwy i rażąco naruszający interesy konsumenta.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut w Tabeli kursów były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

W tym miejscu wskazać również należy, iż wprawdzie po zawarciu Umowy w 2009 roku Bank prowadził do Regulaminu zmiany dotyczące określenia sposobu ustalania kursów walut w Tabeli, jednakże wprowadzenie tych zmian nie spowodowało sanowania postanowień abuzywnych, zawartych w Regulaminie, stanowiącym integralną część Umowy. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2021 roku, wydanym w sprawie C-19/20, Sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, kiedy konsument wyraził wolną i świadomą zgodę na zmianę nieuczciwego warunku i na rezygnację z ochrony przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. Natomiast w niniejszej sprawie powodowie takiej zgody nie wyrazili, wręcz przeciwnie – wnosząc pozew, w którym domagali się ustalenia nieważności Umowy kredytowej oraz powoływali się na abuzywność postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji – domagali się objęcia ich w/w ochroną.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, sąd może przyjąć zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Natomiast w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymywania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

Ponadto zgodnie z powołanym już wyżej wyrokiem TSUE z dnia 18 listopada 2021 roku w sprawie C-212/20 w przypadku stwierdzenia przez sąd krajowy nieważności nieuczciwego warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w taki sposób, iż niezgodny z tym artykułem jest przepis prawa krajowego dający sądowi krajowemu możliwość uzupełnienia tej umowy poprzez zmianę treści owego warunku. Gdyby bowiem sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, to takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniałoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez sam brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal mogliby oni dostrzegać korzyść w stosowaniu rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców. TSUE w wyroku tym wskazał, że jedynie w wypadku, gdyby stwierdzenie nieważności nieuczciwego warunku zobowiązywało sąd do unieważnienia umowy w całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, w związku z czym unieważnienie to skutkowałoby niejako ukaraniem konsumenta, sąd krajowy mógłby zastąpić ten warunek przepisem

prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Ponadto TSUE dodał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane przez skutki wynikające również z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż po pierwsze – po wyeliminowaniu z Umowy postanowień abuzywnych nie było możliwe uzupełnienie powstałych na skutek tego luk np. średnim kursem NBP – jak chciała tego strona pozwana. Po drugie – wskazać należy, iż po wyeliminowaniu z Umowy spornych klauzul i niezasepieniu ich innymi postanowieniami Umowa ta nie może nadal obowiązywać z niżej podanych względów.

W pierwszej kolejności powtórzyć należy, iż opisywane we wcześniejszej części uzasadnienia klauzule indeksacyjne, zawarte w Regulaminie, stanowią element określający główne świadczenie stron umowy o kredyt indeksowany. Wobec tego, stwierdzić należy, iż usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, Umowę należy uznać za nieważną.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z przedmiotowej Umowy postanowień dotyczących indeksacji, odsyłających do Tabeli kursów walut obcych, prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Klauzula dotycząca ryzyka wymiany określa główny przedmiot umowy kredytu indeksowanego. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. powołany już wyżej wyrok TSUE w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby zatem uznać za nieważną na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z przedmiotowej Umowy klauzul indeksacyjnych doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałoby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie mechanizmu indeksacji, w oparciu o który następowały przeleczenia kredytu (saldo kredytu, wysokość rat kredytu).

Reasumując – niezależnie od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną jako sprzeczną z art. 353¹ k.c., czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności klauzul indeksacyjnych, prowadzącej w konsekwencji do nieważności całej Umowy, rozstrzygnięcie co do żądań powodów byłoby identyczne.

Kolejno wskazać należy, iż niewątpliwie głównym celem, jaki powodowie w niniejszej sprawie chcieli osiągnąć, było wyeliminowanie z obrotu prawnego Umowy, zawartej z pozwanym Bankiem, a więc doprowadzenie do sytuacji, w której przestaje ona istnieć ze wszystkimi tego konsekwencjami.

W ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powodowie nie mieli interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej Umowy kredytu.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma charakter przepisu materialnoprawnego, gdyż stanowi podstawę prawną powództwa o ustalenie stosunku prawnego oraz o ustalenie prawa, i to zarówno ustalenie pozytywne, jak i negatywne. Przedmiotem ustalenia w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. mogą być prawa i stosunki prawne, dla ustalenia których właściwa jest droga procesu cywilnego (np. ustalenie nieważności umowy, ugody sądowej, testamentu). Przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie jest interes prawny, rozumiany jako

potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, którą może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10, Lex nr 932343).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona, bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnej, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres (roszczenia dodatkowe zgłoszone przez powoda) nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wyniknąć z tego stosunku w przyszłości (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, Lex nr 2583325).

W ocenie Sądu, powodowie mają zatem interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnęłoby w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończy bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy, nie rozstrzygnie zaś co do zasadności lub niezasadności żądań Banku odnośnie niezapłaconych jeszcze rat kredytu. Jedynie zatem ustalenie, czy strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powodów. Rozstrzygnie kwestię podstawową, tj. czy powodów wiąże z pozwanym Bankiem Umowa o kredyt, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powodowie nadal są zobowiązani wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy.

Zważywszy na powyższe, Sąd uwzględnił żądanie powodów o ustalenie, że Umowa o kredyt hipoteczny nr (...), zawarta w dniu 03 października 2008 roku pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym strony pozwanej – (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W., jest nieważna w całości, orzekając jak w pkt I sentencji wyroku.

Wobec ustalenia, że przedmiotowa Umowa jest nieważna – a więc że stosunek prawny z niej wynikający nie istnieje – strony powinny zwrócić sobie – zgodnie z teorią dwóch kondykcji – kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20 oraz uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21). Przypomnieć należy jedynie, że teoria dwóch kondykcji polega na tym, że każda ze stron ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia: bank o zwrot kwoty wypłaconego nominalnie kredytu, a kredytobiorca o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku. Wobec tego, uznać należało, iż niezasadne było żądanie strony pozwanej rozliczenia stron Umowy w niniejszym postępowaniu (w oparciu o teorię salda).

Na uwzględnienie zatem zasługiwało żądanie powodów zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powodów K. S. i J. S. (1) – którzy dokonywali spłat kredytu ze środków z ich majątku wspólnego – kwot stanowiących sumę wpłat dokonanych przez nich na rzecz Banku na podstawie tej Umowy.

Podstawę prawną powyższego żądania powodów stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Powodowie zażądali zasądzenia od strony pozwanej na rzecz K. S. i J. S. (1) łącznie kwoty 516 645,92 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia 03 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty. Wskazali, iż kwota ta stanowi sumę wpłat dokonanych przez nich na rzecz pozwanego Banku w wykonaniu w/w Umowy z tytułu prowizji za

udzielenie kredytu oraz z tytułu spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od dnia 30 września 2008 roku do dnia 19 kwietnia 2021 roku. Podana przez powodów kwota odpowiada sumie – wynikających z zaświadczenia Banku, załączonego do pisma rozszerzającego żądanie pozwu i niekwestionowanego przez stronę pozwaną – kwot wpłaconych przez powodów K. S. i J. S. (1) tytułem prowizji od udzielonego kredytu (w dniu 22 października 2008 roku w wysokości 6 400 zł) oraz rat kapitałowo – odsetkowych, wpłaconych w okresie od zawarcia Umowy do dnia 19 kwietnia 2021 roku.

Wobec powyższego, Sąd w pkt II sentencji wyroku zasądził powyższą kwotę 516 645,92 zł od strony pozwanej na rzecz powodów K. S. i J. S. (1) do ich majątku wspólnego – ponieważ zarówno w chwili zawierania Umowy jak i w chwili dokonywania spłat kredytu byli oni małżeństwem oraz istniał między nimi ustrój wspólności majątkowej.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Sąd miał przy tym na uwadze, iż przed wniesieniem pisma, stanowiącego rozszerzenie żądania pozwu o żądanie zapłaty, powodowie nie wezwali strony pozwanej do zapłaty konkretnej kwoty, a jedynie w piśmie z dnia 23 marca 2021 roku (k. 30 – 38) wezwali stronę pozwaną do polubownego rozliczenia się z Umowy. Wobec tego, uznać należało, iż wezwaniem do zapłaty żądanej przez powodów kwoty było pismo rozszerzające żądanie pozwu. Odpis tego pisma został doręczony stronie pozwanej w dniu 15 września 2021 roku (k. 315). Wobec tego, iż strona pozwana знаła już wcześniej stanowisko powodów, którzy kwestionowali ważność przedmiotowej Umowy, uznać należało, iż odsetki ustawowe za opóźnienie od żądanej kwoty należą się powodom od dnia następnego po dniu doręczenia w/w pisma, a więc od dnia 16 września 2021 roku, do dnia zapłaty. Natomiast w pozostałym zakresie, Sąd oddalił żądanie odsetkowe, orzekając jak w pkt III sentencji wyroku.

W tym miejscu wskazać należy, iż Sąd nie podzielił zarzutu strony pozwanej dotyczącego przedawnienia roszczeń powodów. Przy czym wobec braku uzasadnienia tego zarzutu przez stronę pozwaną, nie sposób stwierdzić, czy strona pozwana skierowała go w stosunku do żądania ustalenia, czy żądania zapłaty oraz czy kwestionuje długość terminu przedawnienia, czy początek biegu tego terminu.

Odnośnie żądania ustalenia, wskazać należy, iż zgodnie m.in. z wyrokiem TSUE z dnia 10 czerwca 2021 roku w połączonych sprawach C-776/19 do C-782/19 nie ulega przedawnieniu roszczenie konsumenta o stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku znajdującego się w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a tym konsumentem. Ponadto wskazać należy, iż przedawnieniu nie ulegają roszczenia niepieniężne o ustalenie, oparte na art. 189 k.p.c.

Natomiast odnośnie roszczenia powodów o zapłatę, wskazać należy, iż nie można uznać go za świadczenie okresowe, a więc nie jest przewidziany dla niego 3 – letni termin przedawnienia. Co do zaś kwestii początku biegu terminu przedawnienia, to w niniejszej sprawie, Sąd – dzieląc argumentację, zawartą w wyroku TSUE z dnia 22 kwietnia 2021 roku w sprawie C-485/19 – uznał, że termin przedawnienia roszczenia powodów o zwrot kwot wpłaconych na podstawie niedozwolonych postanowień umownych – skutkujących nieważnością umowy – a więc o zwrot świadczenia nienależnego, zaczął biec dla powodów nie od chwili dokonania poszczególnych spłat rat kredytu, lecz od chwili, kiedy powodowie uświadomili sobie istnienie w umowie nieuczciwych postanowień umownych, co w niniejszej sprawie nastąpiło – jak zeznali powodowie – „kiedy zapadł wyrok w sprawie państwa D.” (k. 383v), a więc w październiku 2019 roku. Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w kwietniu 2021 roku, to stwierdzić należało, iż roszczenie powodów o zapłatę nie przedawniło się.

Słuszny natomiast okazał się – z niżej podanych względów – zgłoszony przez stronę pozwaną na rozprawie w dniu 27 października 2021 roku zarzut zatrzymania.

Zgodnie z art. 496 k.c. jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Stosownie do art. 497 k.c. przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej.

Zdaniem Sądu orzekającego w niniejszej sprawie umowa kredytu jest umową wzajemną, ponieważ zobowiązanie kredytodawcy do udostępnienia środków pieniężnych jest odpowiednikiem zobowiązania kredytobiorcy do zapłacenia oprocentowania i prowizji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 marca 2014 roku, w sprawie IV CSK 440/13).

Zgodnie natomiast ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uzasadnieniu uchwały z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20, z art. 497 k.c. w związku z art. 496 k.c. wynika, że jeżeli wskutek nieważności umowy wzajemnej strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Ponadto zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uzasadnieniu uchwały z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21, w celu uniknięcia zagrożeń związanych z niewypłacalnością kredytobiorcy kredytodawca może skorzystać z przewidzianego w art. 497 w związku z art. 496 k.c. prawa zatrzymania, chroniąc w ten sposób swe roszczenie o zwrot wykorzystanego kapitału (bez odsetek), gdyż obowiązek jego zwrotu jest – w relacji do obowiązku oddania środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy – czymś więcej niż zobowiązaniem do świadczenia wzajemnego (ma charakter bardziej podstawowy niż obowiązek zapłaty oprocentowania lub wynagrodzenia), a nie czymś mniej.

Podzielając powyższe stanowisko Sądu Najwyższego, Sąd orzekający w niniejszej sprawie, uwzględnił podniesiony prawidłowo pod względem formalnym przez stronę pozwaną zarzut zatrzymania. Realizacja prawa zatrzymania polega na złożeniu wierzycielowi stosownego oświadczenia woli o skorzystaniu z tego prawa, które to oświadczenie ma charakter prawokształtujący. W niniejszej sprawie powołanie się przez stronę pozwaną na prawo zatrzymania nastąpiło przez pełnomocnika strony pozwanej – posiadającego umocowanie do powołania się na prawo zatrzymania (k. 370 – 370v, k. 381 – 381v) – na rozprawie w dniu 27 października 2021 roku, na której obecni byli wszyscy powodowie. Uznać należało zatem, iż zarzut ten został zgłoszony bezpośrednio powodom. Ponadto w oświadczeniu, zawierającym zarzut zatrzymania, skonkretyzowana została przysługująca stronie pozwanej wobec powodów wierzytelność o zwrot równowartości wypłaconego kapitału kredytu, tj. kwoty 640 000 zł.

Wbrew stanowisku powodów, nie można przyjąć, że roszczenie strony pozwanej, ze względu na które zgłosiła zarzut zatrzymania, jest przedawnione. W ocenie Sądu, niedopuszczalne z punktu widzenia zasad słuszności i sprawiedliwości jest bowiem założenie, iż wynikające z Umowy kredytu roszczenia powodów nie uległy przedawnieniu w jakimkolwiek zakresie, zaś roszczenia Banku – wynikające z tej samej Umowy – przedawnieniu uległy.

Dodać przy tym należy, iż w powołanej wyżej uchwale z dnia 07 maja 2021 roku, w sprawie III CZP 6/21, Sąd Najwyższy powiązał wymagalność roszczenia banku o zwrot kapitału udostępnionego kredytobiorcom z trwałą bezskutecznością umowy – co wymaga należytego poinformowania konsumenta o skutkach bezskuteczności (nieważności) umowy. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że dopiero w razie potwierdzenia klauzuli abuzywnej przez konsumenta, kiedy to klauzula oraz umowa stają się skuteczne z mocą wsteczną, albo odmowy jej potwierdzenia (upływu rozsądnego czasu do potwierdzenia), kiedy to dochodzi do utrzymania umowy z regulacją zastępczą (jeżeli są spełnione stosowne przesłanki) albo do całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy, powstaje stan, w którym „czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia” w rozumieniu art. 410 § 2 in fine k.c. Sąd Najwyższy wskazał, że z tym momentem należy wiązać wymagalność świadczeń stron o zwrot korzyści uzyskanych bez podstawy prawnej (art. 410 § 2 k.c.). W niniejszej zaś sprawie powodowie zostali pouczeni o skutkach nieważności Umowy kredytu na rozprawie w dniu 27 października 2021 roku i pomimo tego podtrzymali żądanie ustalenia nieważności Umowy, a więc nie wyrazili zgody na dalsze obowiązywanie Umowy z klauzulami niedozwolonymi. W konsekwencji Umowa kredytu stała się bezskuteczna w sposób trwały ze skutkiem ex tunc. Z tych przyczyn roszczenie strony pozwanej o zwrot kwoty, wypłaconego powodom kapitału kredytu, nie uległo przedawnieniu (tak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku w sprawie I ACa 404/19).

Ponadto dodać należy, iż zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 07 stycznia 2005 roku, w sprawie IV CK 204/04, wymagalność zobowiązania nie zachodzi, gdy dłużnik dysponuje zarzutem hamującym

roszczenie wierzyciela, a takim zarzutem jest niewątpliwie zarzut zatrzymania. Skuteczne skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wzajemnego świadczenia pieniężnego wyłącza opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd zastrzegł, że zapłata przez stronę pozwaną kwoty zasądzonej w pkt II wyroku powinna nastąpić za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów K. S. i J. S. (1) – na rzecz których zasądzono tę kwotę – stronie pozwanej (...) Bank (...) z siedzibą w W. kwoty 640 000 zł albo zabezpieczeniem roszczenia strony pozwanej o zapłatę tej kwoty.

O kosztach postępowania (pkt IV sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, uznając, że powodowie ulegli tylko w nieznaczącej części swego żądania, tj. co do części żądania odsetkowego. Na kwotę 11 966 zł, zasądzoną od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania, składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokości 1 000 zł, opłata sądowa od pisma rozszerzającego powództwo w wysokości 30 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów, będącego adwokatem, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictw w łącznej wysokości 136 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Zarządzenia:

1. (...)

2. (...)

(...)